1.10.2025

lausuntopalvelu.fi
VN/20266/2025

Tehyn lausunto Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen muuttamisesta

Tehy lausuu yhdessä Kuntoutusohjaajat ry:n, Suomen Röntgenhoitajat ry:n ja Suun terveydenhoidon ammattilaiset kanssa Opetus- ja kulttuuriministeriön asetus opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen muuttamisesta.

Kannatamme ehdotusta, että enää ei voimassa olevan asetuksen mukaisesti sovellettaisi koulutuksen järjestäjän harkintaan perustuvaa valintaa yksilöllistetyn matematiikan ja äidinkielen arvosanan perusteella. Perusopetuksen päättötodistuksen arviointia on muutettu siten, että oppilaalla on jatkossa rajatun oppimäärän mukainen arvosana, jonka perusteella hän hakee koulutukseen yhteishaun pistevalinnassa. Oppilaalle, joka suorittaa opintoja rajatun oppimäärän mukaisesti, annetaan päättötodistukseen arvosanaksi korkeintaan 5. On kuitenkin huomioitava opiskelijavalinnassa, että on mahdollista, ettei oppilas ole välttämättä saavuttanut rajatun oppimäärän suorittaneena oppiaineen yleistä tasoa 5.

On myös huomioitava, että rajatun oppimäärän mukaisesti opintoja suorittavan oppilaan perusopetuksen päättötodistuksen keskiarvo laskee, kun oppilaalle annetaan arvosanaksi korkeintaan 5, jolloin ammatilliseen oppilaitokseen pääseminen vaikeutuu näiden oppilaiden kohdalla. Rajatun oppimäärän mukaisesti opintoja suorittavan oppilaan on myös saatava tietoa ja ymmärrys siitä, miksi hän voi saada jostain oppiaineesta arvosanaksi vain 5, vaikka opiskelisi ahkerasti kyseistä ainetta. Lisäksi mahdollinen oppilaan edistyminen ja taitojen kehittyminen ei tule esiin, jos oppilaalle ei voida antaa korkeampaa arvosanaa taitojen kehittyessä.

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto on vaativa ammatillinen perustutkinto, jossa korostuu kielitaito ja matemaattinen osaaminen. Jos em. oppiaineissa oppilaalla ei ole riittävästi edellytyksiä peruskoulun suoritettuaan, ei välttämättä ole tarkoituksenmukaista, että hän aloittaisi opinnot tutkinnossa, jossa kielitaito ja vuorovaikutus korostuvat eikä esimerkiksi lääkehoitoa/laskentaa ole mahdollista ammatillisissa opinnoissa mukauttaa. Usein oppilaan osaamistaso on tullut ilmi vasta toisen asteen oppilaitoksessa, jossa opinnot ovat vaikeutuneet tai jopa keskeytyneet heti ensimmäisenä syksynä. Opintojen keskeyttäminen puuttuvien oppimisvalmiuksien vuoksi voi olla monien nuorten opiskelijoiden kohdalla lannistava ja yleistä opiskelumotivaatiota laskeva kokemus. Siksi kannatamme soveltuvuuden testausta SORA-tutkintojen koulutukseen hakemisen yhteydessä.

Tosiasiassa rajattu oppimäärä (aikaisemmin yksilöllistetty oppimäärä) kuvaa merkittävästi alempaa oppiaineessa saavutettua osaamista. Siitä, etteivät yksilöllistetyt oppimäärät ja niiden mukaiset päättöarvosanat erotu yhteishakujärjestelmässä ns. tavallisen opetussuunnitelman mukaisesti suoritettujen oppimäärien arvosanoista, on seurannut, että toisen asteen oppilaitoksiin on päässyt suhteellisen hyvillä arvosanoilla ja keskiarvoilla oppilaita, jotka ovat opiskelleet tavoitetasoltaan matalampia oppimääriä. Tämä on aiheuttanut opiskelijoiden epäyhdenvertaisuutta valintatilanteissa, sillä käytännössä yksilöllistetyn oppimäärän arvosanoilla koulutukseen hakevat henkilöt ovat saaneet opiskelupaikan helpommin ja heikommilla edellytyksillä ja tiedoilla kuin tavallisilla arvosanoilla hakeneet opiskelijat.

Valintaperusteasetukseen ehdotetuilla muutoksilla edistetään hakijoiden yhdenvertaisuutta. Ehdotetut muutokset vähentäisivät harkinnanvaraisen valinnan aiheuttamaa lisätyötä koulutuksen järjestäjillä. Lisäksi muutokset parantaisivat valittujen opiskelijoiden edellytyksiä suoriutua opinnoistaan, kun arvosana vastaa aiempaa paremmin opiskelijan osaamista. Muutosten arvioidaan myös vähentävän keskeyttämisiä ja ohjautumista muuhun koulutukseen.

Toisaalta oppimisvaikeudet ovat opiskelijoilla erilaisia, ja opiskelijalla voi tuen tarve olla vain tietyissä aineissa, esimerkiksi matematiikassa, ja taitoja voi olla ammatillisissa aineissa. Harkintaan perustuvan valinnan kautta näitä asioita oppilaitoksissa on voitu huomioida ja opiskelija on voinut tätä kautta päästä opiskelemaan itselle mieluisaa alaa. Oppilaan ohjauksen, kuntoutusohjauksen ja ammatillisen kuntoutuksen tarve voivat lisääntyä, jos opiskelemaan pääsy vaikeutuu tai viivästyy näiden oppilaiden kohdalla.

Oikea-aikaisen ohjauksen merkitys korostuu elämän nivel- ja siirtymävaiheessa, kuten juuri koulutusasteelta toiselle siirtyessä. On keskeistä, että oppilas saa riittävää yksilöllistä ohjausta ja neuvontaa itselle soveltuvien koulutuspolkujen löytämiseksi. Ohjauksella on keskeinen merkitys oppilaiden syrjäytymisen ehkäisyssä ja hyvinvoinnin lisäämisessä.

Huolta aiheuttavat kuitenkin ammatilliseen koulutukseen tehdyt säästötoimenpiteet, ja onko oppilaitoksilla riittäviä resursseja oppilaiden tukemiseksi. Ehdotetut muutokset toimivat, jos perusopetuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa oppimisen tuki ja erityinen tuki sekä opintojen ohjaus toteutuvat oppimisvaikeuksissa ja vaikeissa oppimisvaikeuksissa riittävästi. Tärkeää olisi tiedon siirtyminen oppilaitosten välillä opiskelijan tuen tarpeesta, jotta tukitoimet voidaan aloittaa opiskelijan aloittaessa jatko-opinnoissa.

Helsingissä 1.10.2025

Millariikka Rytkönen
puheenjohtaja
Tehy ry

Lisätiedot: Kirsi Coco koulutuspoliittinen asiantuntija, kirsi.coco@tehy.fi